

הכנסת היועצת המשפטית לכנסת

(סימוכין : 001073-2022)
ירושלים, ג' בשבט תשפ"ב
5 בינואר 2022

לכבוד
חבר הכנסת מיקי לוי
יושב ראש הכנסת

שלום רב,

הנדון: הצבעה מרחוק בתקופת מגפה

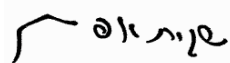
לבקשתך, להלן התייחסותנו להצבעה מרחוק בתקופת מגפה:

1. משבר הקורונה הביא עמו את הצורך להגן על בטיחותם ובריאותם של חברי הכנסת וכלל באי הבית ולמנוע הדבקה, וזאת לצד שמירה על תפקודה של הכנסת, אשר דווקא בתקופה זו נדרשת ביתר שאת לקיים פיקוח פרלמנטרי על צעדי הממשלה בנושא זה.
2. עם זאת, לעמדתנו הצבעה מרחוק לא רק שלא תתן מענה לאתגרי הקורונה עמם מתמודדת הכנסת, אלא גם שתשנה באופן מהותי ובסיסי את ההליך הדמוקרטי כפי שמתקיים בכנסת, ויש בה סכנה ממשית לפגיעה בכללי המשחק הנאותים בכנסת ולמעמדה היחודי של הכנסת כרשות היחידה מבין שלוש הרשויות שיושבת בפומבי ואין לה את שיקול הדעת לקיים את דיוניה בדלתיים סגורות – הכל באופן המאפשר לציבור לראות את נבחריו בפעולה במקום אחד ובחלל אחד.
3. הדיון הפרלמנטרי הוא מנשמת אפו של בית המחוקקים. הדיון הפרלמנטרי מגשים הלכה למעשה את עקרון ההשתתפות של חברי הכנסת, עקרון חוקתי שבית המשפט העליון הכיר זה מכבר בכך שפגיעה בו מהווה פגיעה בהליך חקיקה תקין. על חברי הכנסת לדון, לשוחח, להחליף דעות, להתווכח ומתוך כך להגשים את תפקידם החוקתי-משטרי כמחוקקים וכמפקחים על מעשי הממשלה. הדיון הפרלמנטרי, ועל אחת כמה וכמה ההצבעה שבסופו, קשורים בטבורם לנוכחותם של חברי הכנסת זה לצד זה. ודוק. נוכחותם של חברי הכנסת במליאה ובוועדות השונות איננה טקסית; ללא נוכחות- לא מתקיים דיון אמיתי, וללא דיון אמיתי- הכנסת לא מממשת את תפקידה כבית הנבחרים.
4. הצבעה מרחוק במליאה ובוועדות תפגע באופן מהותי בדיון הפרלמנטרי, באיכותו ובעקרון ההשתתפות של חברי הכנסת מהקואליציה ומהאופוזיציה כאחד, ולפיכך אני סבורה כי כיושב-ראש הכנסת מן הראוי שתתנגד לאפשרות זו, אף לא במצב חירום שניתן להציע בו פתרונות אחרים שאינם שינוי השיטה מיסודה.
5. להסדר הצבעה מרחוק ישנן השלכות משמעותיות גם על הוראות אחרות רלבנטיות כמו שאלת חסינותם של חברי הכנסת וחסינות משכן הכנסת, ופגיעה קריטית בעקרון המשמעותי ביותר שהוא פומביות הדיונים בכנסת, באופן שיהווה תקדים בעייתי ומדרון חלקלק.

6. כמו כן, הסדר של דיון והצבעה מרחוק במליאה ובוועדות לא רק שיפגע פגיעה קשה ביכולתם של חברי הכנסת לפקח על עבודת הממשלה, ברמת הדיון הפרלמנטרי ובעקרון ההשתתפות של חברי הכנסת, אלא שעלול אף להביא להתרוקנותה של הכנסת מחברי הכנסת, שכן הניסיון מלמד שהסדרים שחלים בתקופת חירום ממשיכים עימנו לשנים רבות לאחר מכן, משנפרץ הפתח ואז הפגיעה והכרסום במעמדה של הכנסת אך יתגברו (וראה לענין זה חוק ההסדרים שהחל כתכנית חירום בשנת 1985, וחוק התקציב הדו-שנתי שהחל בשנת 2009 בשל משבר כלכלי חמור).

7. לענין הצבעת חברי כנסת חולים ומבודדים, הרי שניתן לפתור סוגיה זו באמצעות הסכמים בין הקואליציה והאופוזיציה וקיצוים מתאימים, כמו גם מתן אפשרות לחברי הכנסת מבודדים להצביע בכנסת, או להשתתף בדיון בוועדה באמצעות היוועדות חזותית (זאת מכוח החלטת ועדת הכנסת בעניין שחלה כל עוד מוכרז מצב חירום בשל נגיף הקורונה). גם ובעיקר בימים אלו יש לשאוף לפתור סוגיות שכאלה באמצעות הסכמה ופעולה משותפת של כלל חברי הבית למען שמירה על רציפות תפקודית של הפרלמנט ומניעת פגיעה בעקרונות היסוד של השיטה. יודגש, צעדים מעין אלה המתבקשים או המוצעים כעת על ידי חברת הכנסת רון בן-משה לא ננקטו אפילו בתחילת התפשטותו של נגיף הקורונה לפני קרוב לשנתיים והכנסת הצליחה לשמור על תפקוד רציף ופיקוח על הממשלה גם אז, וכעת – אין שינוי במצב, אפילו יש מי שיאמר שהמצב השתפר עקב חיסוני הקורונה.

בכבוד רב,

שגית אפיק